

УДК: 336; DOI: 10.31388/2519-884X-2021-44-222-232

Яцух О.О., д.е.н, професор
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного
м. Мелітополь, Україна
yatsuh@ukr.net

КЛЮЧОВІ ВЕКТОРИ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ

Анотація. Визначено передумови формування державної фінансової політики щодо фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств. Зазначено напрями та обсяги діючих програм державної фінансової підтримки виробників сільськогосподарської продукції. Визначено пріоритетні напрями державної фінансової політики сталого розвитку аграрного сектору економіки.

Ключові слова: аграрний сектор економіки, державна фінансова політика, фінансове забезпечення, кредитування, доступні кредити, оподаткування, страхування.

JEL code classification: G32, G38, Q18, O13

Yatsukh O.O., D.Sc. (Finance), Professor,
Dmytro Motorny Tavria State Agrotechnological University
yatsuh@ukr.net

KEY VECTORS OF MODERN PUBLIC FINANCIAL POLICY OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL SECTOR OF ECONOMY

Abstract. The main vectors of public financial policy for the development and support of agricultural production are constantly changing, are not always consistent, very often they are characterized by non-transparency in the distribution of public financial resources and uncertainty about key incentives for industry development. In the current conditions of land market introduction, producers face a new problem regarding the need to accumulate significant financial capital to form their own land bank.

The preconditions for the formation of the state financial policy on the financial support of the activities of agricultural enterprises are determined. The directions and volumes of the current programs of state financial support of agricultural producers are indicated. The key components of the current mechanism of the program "Affordable Loans 5-7-9%" proposed by the government and implemented by the Entrepreneurship Development Fund have been identified. This program is focused on three areas: investment projects, anti-crisis supports and refinancing of bank loans. The volume of the loan portfolio of used funds in terms of financing goals and types of economic activity under the government program "Available loans 5-7-9%" was determined. Key changes in the state tax policy on agricultural producers are noted. It is noted that the current insurance system in the agricultural sector of the economy is a deterrent to attracting additional financial resources. The key points of implementation of the Law of Ukraine "On Amendments to Some Laws on Improving the Legal Regulation of Insurance of Agricultural Products with State Support" have been identified. The priority directions of the state financial policy of sustainable development of the agrarian sector of the economy are determined.

Key words: agrarian sector of economy, state financial policy, financial provision, crediting, available credits, taxation, insurance.

Постановка проблеми. Аграрний сектор економіки України є і буде залишатися в умовах забезпечення світової продовольчої безпеки пріоритетною галуззю. Проте основні вектори державної фінансової політики щодо розвитку і підтримки аграрного виробництва

бництва постійно змінюються, не завжди є послідовними, дуже часто їм притаманна не прозорість в системі розподілу державних фінансових ресурсів та невизначеність щодо ключових стимулів розвитку галузі. Такими векторами є діючі системи державного фінансування, кредитування, страхування та оподаткування, які знаходяться під постійним політичним впливом в умовах хронічної нестачі фінансових ресурсів, саме цим зумовлена необхідність опрацювання на перспективу стратегічно важливих пріоритетних й стимулюючих до розвитку напрямів витрачання бюджетних коштів.

Формулювання цілей статті. На основі узагальнення змісту, нормативно – правових засад діючого механізму сучасної державної фінансової політики сталого розвитку аграрного сектора економіки, з урахуванням особливостей та проблем його функціонування в сучасних ринкових умовах, визначити пріоритетні напрями такої політики.

З метою вирішення поставлених задач використано такі методи дослідження та пізнання економічних явищ та процесів: гносеологічного аналізу (контент - аналізу) - для визначення сутності державної фінансової політики сталого розвитку аграрного сектора економіки; теоретичного узагальнення, синтезу, індукції та дедукції - для обґрунтування сутності державного регулювання розвитку аграрного сектору економіки; структурно-логічного аналізу - для формування цілісного підходу в проведених дослідженнях.

Виклад основного матеріалу. Важливими передумовами формування державної

фінансової політики щодо фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств є: низький рівень якості технологій й матеріально-технічного забезпечення виробництва, переробки, зберігання сільськогосподарської продукції; обмеженість доступу до позикових фінансових ресурсів та низький рівень капіталізації фінансових ресурсів сільськогосподарськими підприємствами; низький загально організаційний рівень функціонування галузі, зокрема щодо якості державної фінансової політики, рівню інформаційно-консультативного забезпечення виробників сільськогосподарської продукції. Необхідно також зауважити про суттєвий вплив соціально-економічних чинників на функціонування сільськогосподарських підприємств, зокрема враховувати особливості менталітету, взаємовідносин керівників та населення проживаючого в сільській місцевості, високий рівень соціально - економічного навантаження на виробників сільськогосподарської продукції, оскільки протягом декілька десятиліть саме на них державою покладено суттєвий фінансовий тягар з виплати орендної плати за використання земельних й майнових паїв (рис.1).

Автором на основі теоретичних та практичних досліджень методом структурно-логічного аналізу сформовано передумови формування державної фінансової політики щодо фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств, який представлено на рис. 1.

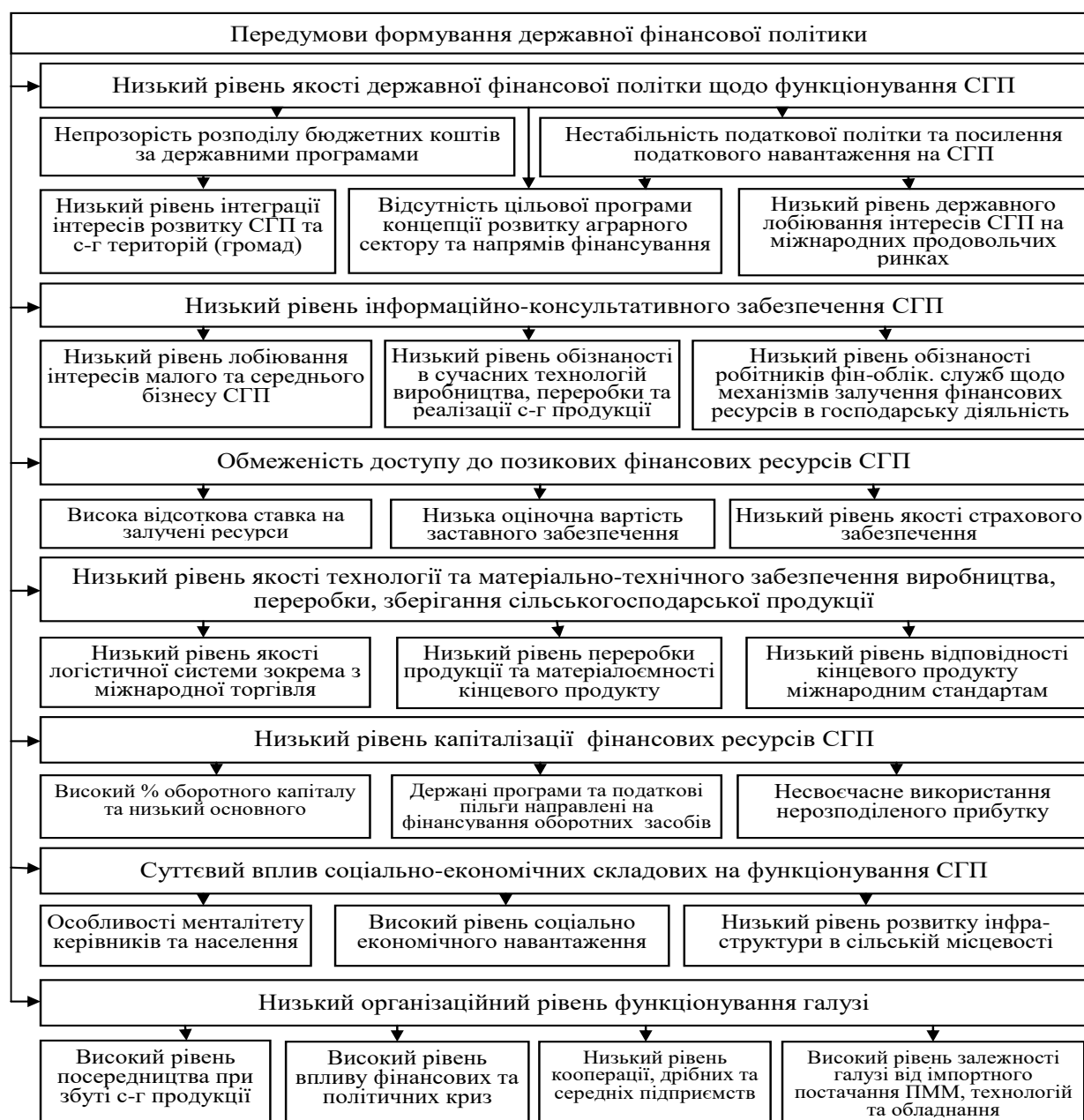

Рис. 1. Передумови формування державної фінансової політики щодо фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств

В сучасних умовах запровадження ринку землі перед виробниками постала нова проблема щодо необхідності акумуляції суттєвого фінансового капіталу для формування власного земельного банку.

В таких умовах державну фінансову політику в аграрному секторі економіки необхідно спрямувати на побудову ефективної системи фінансового забезпечення діяльності виробників сільськогосподарської продукції. Її ключовими елементами мають бути стимулюючі до інноваційного розвитку галузь системи загально державного регулювання

розвитком вітчизняного аграрного ринку, податкової та бюджетної політики, кредитування й страхування, а також державно-приватного партнерства на засадах гарантій щодо міжнародного співробітництва із залучення інвестицій й збільшення експортного потенціалу галузі [1, с. 8-47].

В теперішній час існують різні форми державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників. Умовно їх можна поділити на пряму, умовно-пряму та непрямую. До прямих форм відносимо: фінансову підтримку заходів в АПК шляхом здешевлення кре-

дитів; фінансову підтримку сільськогосподарських підприємств за рахунок часткової компенсації вартості придбаної вітчизняної техніки та обладнання у розмірі 25%; фінансової підтримки розвитку саме фермерських господарств на засадах компенсації 15% придбаної техніки й надання пільгових кредитів; програми державної підтримки розвитку, закладання молодих садів, виноградників, ягідників і догляд за ними, а також підтримки галузі тваринництва тощо. До умовно - прямих, проте маючих суттєвий вплив на різних етапах розвитку аграрного бізнесу, можна віднести діючі програми спеціальних податкових режимів: використання спрощеної системи оподаткування на основі єдиного податку 4-ої групи; на майно; нульової ставки з ПДВ для експортних операцій (в тому числі раніше діючі спеціальні режими оподаткування з ПДВ); рентної плати за спеціальне використання води для зрошення. Довгий час мали певний вплив на розвиток аграрного сектору і непрямі програми державної підтримки: державні закупівлі на основі форвардних операцій ПАТ «Аграрний фонд», ДП ДПЗКУ, ДП «Держрезервнасінфонд»; фінансової підтримки на умовах здешевлення фінансового лізингу для придбання техніки та обладнання вітчизняного виробництва (НАК «Украгролізінг»); підтримка вітчизняного машинобудування та виробників МТР; програми підготовки кадрів та функціонування оптових ринків.

З квітня 2021 року питання з державної підтримки аграрного сектору економіки й її фінансової складової покладено на Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільськогосподарства. У ролі розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня мають виступити структурні підрозділи облдержадміністрацій. Загальний розмір такої підтримки на 2021 рік становить 4,5 млрд грн, тоді як у 2018 році – 6,3 млрд грн, у 2019 році – 5,9 млрд грн, у 2020 році лише 3,96 млрд грн.

Діючими залишаються такі державні програми підтримки виробників сільськогосподарської продукції: часткова компенсація вартості сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва (2020 рік - 1482,2 млн грн, 2021 рік -1000,0 млн грн); фінансова підтримка заходів у агропромисловому ком-

плексі шляхом здешевлення кредитів (2020 рік - 1053,5млн грн, 2021 рік - 1200,0 млн грн); фінансова підтримка розвитку, садівництва, виноградарства та хмелярства (2020 рік - 290,0 млн грн, 2021 рік - 450,0 млн грн); фінансова підтримка розвитку фермерських господарств (2020 рік - 102,8 млн грн, 2021 рік - 200,0 млн грн); державна підтримка розвитку тваринництва та переробки сільськогосподарської продукції (2020 рік – 1039,1 млн грн, 2021 рік -1150,0 млн грн). Тобто фактично в цілому обсяг фінансування не збільшився у 2021 році по відношенню до 2020 року за діючими програмами, натомість відбувся перерозподіл сум фінансування в розрізі діючих програм: суттєво зменшено суму коштів на програму часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва.

На нові програми державної підтримки урядом додатково передбачено на 2021 рік 500 млн грн: державна підтримка страхування сільськогосподарської продукції у розмірі 240 млн грн, що має бути використана на допомогу сільськогосподарським підприємствам Одещини внаслідок загибелі посівів; підтримку розвитку органічного виробництва – 100 млн грн; державна програма підтримки розвитку картоплярства в Україні - 60 млн грн; державна програма підтримки зрошення – 100 млн грн [2].

Необхідно звернути увагу, що з метою прозорості розподілу бюджетних коштів на підтримку аграрного сектору економіки всі суми грошових коштів будуть розподілятися через Державний аграрний реєстр України, що має об'єднати інформацію з Державного земельного кадастру, Реєстру юридичних та фізичних осіб, Реєстру речових прав, Реєстру тварин. Даний проект започатковано разом із Міністерством юстиції України, **Державною службою України з питань геодезії, картографії та кадастру** та за підтримкою Програмою Світового банку за фінансового сприяння ЄС «Підтримка прозорого управління земельними ресурсами в Україні», а також Програмою з аграрного і сільського розвитку (АГРО), яка фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) й впроваджується компанією Кімонікс Інтернешнл.

В умовах всесвітньої пандемії та карантинних обмежень урядом була запропонована програма «Доступні кредити 5-7-9%», що реалізується Фондом розвитку підприємства через уповноважені банки [4]. Урядова програма розроблена у відповідності до Порядку надання фінансової державної підтримки суб'єктам малого та середнього під-

приємництва, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.01.2020 № 28 [3].

Зазначена програма сфокусована за трьома напрямками: інвестиційні проекти, антикризова підтримка та рефінансування банківських кредитів (табл. 1).

Таблиця 1

Основні складові урядової програми «Доступні кредити 5-7-9%», що реалізуються Фондом розвитку підприємства

Інвестиційні проекти			Антикризова підтримка		Рефінансування банківських кредитів
Спрощення доступу суб'єктів малого, у тому числі мікропідприємства, та середнього підприємства (ММСП) до банківського кредитування з метою реалізації інвестиційних проектів для збільшення обсягів виробництва, експорту, імпортозаміщення, високотехнологічного виробництва, енергоефективності, впровадження інновацій, а також сприяння створенню нових робочих місць та поверненню трудових мігрантів в Україну			Сприяння запобіганню виникнення та поширення, локалізації та ліквідації спалахів, епідемій та пандемій коронавірусної хвороби (COVID-19) в Україні, а також сприяння запобіганню та подоланню їх наслідків, у тому числі від встановленого Кабінетом Міністрів України карантину та обмежувальних заходів, пов'язаних з поширенням на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2		Рефінансування існуючої заборгованості за кредитами ММСП в банках України
			Підтримка інвестиційних проектів, пов'язаних з виробництвом лікарських засобів, медичних виробів та обладнання, а також рефінансування кредитів на ММСП на вказані цілі	Підтримка ліквідності ММСП за рахунок кредиту на поповнення обігових коштів без прив'язки до витрат за інвестиційними проектами	
Умови кредитування					
5 %	7 %	9 %	0 % 3 % (після скасування карантину + 90 днів)		3 %
Річний дохід до 50 млн. грн		більше 50 млн грн	Річний дохід не більше 20 млн євро		
Створення не менше 2 нових робочих місць протягом одного кварталу	За кожне нове робоче місце ставка зменшується на 0,5 %, але не менше 5 % річних				Збереження ФОП та численності працівників не менше 50% порівняно з 01.03.2020
Максимальна сума кредиту 50 млн євро					
Базова процентна ставка: індекс UIRD (3 міс.) + (5 % - мікропідприємство , 6% - мале, або 7 %- середнє)					

Участь у інвестиційній підпрограмі передбачає спрощення доступу суб'єктів малого, у тому числі мікропідприємництва, та середнього підприємництва (ММСП) до банківського кредитування з метою реалізації інвестиційних проектів для збільшення обсягів виробництва, експорту, імпортозаміщення, високотехнологічного виробництва, енергоефективності, впровадження інновацій, а також сприяння створенню нових робочих місць та поверненню трудових мігрантів в Україну. Кредитні ресурси пропонуються під 5% або 7% якщо річний дохід не суб'єкта господарювання не перевищує 50 млн грн, в першому випадку необхідною умовою є створення не менше 2 нових робочих місць протягом одного кварталу, у другому – за кожне нове робоче місце ставка зменшується на 0,5%, але не менше 5% річних.

Антикризова підтримка сприяє запобіганню виникненню та поширенню, локалізації та ліквідації спалахів, епідемій та пандемій коронавірусної хвороби (COVID-19) в Україні, а також сприяння запобіганню та подоланню їх наслідків, у тому числі від встановленого Кабінетом Міністрів України карантину та обмежувальних заходів, пов'язаних з поширенням на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2. Зазначена підпрограма направлена на підтримку інвестиційних проектів, пов'язаних з виробництвом лікарських засобів, медичних виробів та обладнання, а також рефінансування кредитів ММСП на вказані цілі; а також на підтримка ліквідності малих суб'єктів підприємництва за рахунок кредиту на поповнення обігових коштів без прив'язки до витрат за інвестиційними проектами. За такою програмою запропонована 0% річної кредитної ставки та 3% після скасування карантину протягом 90 днів.

Напрямок рефінансування банківських кредитів дозволяє рефінансувати існуючу заборгованість за кредитами малим й середнім суб'єктам підприємництва в банках України на умовах 3% при умові якщо річний дохід підприємства не перевищує 20 млн євро, та чисельність працівників не зменшилась більше ніж на 50%. Максимально доступною за всією програмою для

суб'єктів господарювання є сума кредиту в розмірі 50 млн євро. Базова процентна ставка визначається: індекс UIRD (3 міс.) + (5% - мікро підприємництво, 6% - мале, 7% - середнє підприємництво).

Дія урядової програми розрахована на 5 років. Максимальна сума кредиту яку можуть отримати зазначені суб'єкти господарювання становить п'ятдесят мільйонів гривень. Максимальний строк кредитування, протягом якого може надаватись державна підтримка за програмою, становить: 60 місяців - на реалізацію інвестиційного проекту, а також на цілі, пов'язані із здійсненням уповноваженим банком рефінансування заборгованості за кредитами, наданими банками України; 36 місяців - на фінансування оборотного капіталу. Також встановлено розмір власного внеску ММСП: для новостворених (стартап) не менше 15% від вартості інвестиційного проекту; для діючих не менше 10% від вартості інвестиційного проекту.

Базова процентна ставка за кредитом ММСП, за яким може надаватись Державна підтримка у вигляді Компенсації процентів, не може перевищувати розмір, визначений за формулою:

1) для новостворених ММСП - Індекс UIRD (3міс.) + 7%;

2) для діючих ММСП та тих, що отримали кредит на цілі, визначені п. 2.3. Програми для суб'єктів мікро підприємництва: (Індекс UIRD (3міс.) + 7%); для суб'єктів мікро підприємництва (Індекс UIRD (3міс.) + 7%)

3) для суб'єктів малого підприємництва: Індекс UIRD (3міс.) + 6% для суб'єктів малого підприємництва: Індекс UIRD (3міс.) + 6% для суб'єктів середнього підприємництва: Індекс UIRD (3міс.) + 5% [4].

Базова процентна ставка за кредитом ММСП є змінюваною та має переглядатись Уповноваженим банком на щоквартальній основі з урахуванням зміни індексу UIRD (3 міс.). Індекс UIRD це Український *індекс* ставок за депозитами фізичних осіб (англ. Ukrainian Index of Retail Deposit Rates, скорочено UIRD)

За даними Фонду розвитку підприємництва загальна сума кредитного портфелю за цілями фінансування банками у розрізі

видів економічної діяльності за урядовою програмою «Доступні кредити 5-7-9%» становила 76 250 млн грн, в т.ч на інвестиційні цілі – 9 124 млн грн, антикризові – 44 366 млн грн,

рефінансування – 22 760 млн грн. У сільське господарство завдяки діючій програмі було залучено 33 286 млн грн, тобто 44% усіх коштів (табл. 2).

Таблиця 2

Розмір кредитного портфелю уповноважених банків у розрізі цілей фінансування за урядовою програмою «Доступні кредити 5-7-9%»*

Кредитний портфель банків у розрізі цілей фінансування	Обсяг наданих кредитів, млн грн
Загальна сума кредитного портфелю, млн. грн	76 250
а) інвестиційна ціль	9 124
в т.ч. АТ КБ «Приватбанк»	2 164
АТ «Ощадбанк»	1 948
АБ «Укргазбанк»	1 751
АТ «Кредобанк»	540
АТ «Укрексімбанк»	478
б) антикризова ціль	44 366
в т.ч. АТ «Райффазен Банк»	8 167
АТ «Ощадбанк»	4 633
АТ КБ «Приватбанк»	4 620
АТ «ПУМБ»	4 753
АТ «ПроКредит Банк»	3 835
в) рефінансування	22 760
в т.ч. АТ «Райффазен Банк	4 212
АТ «Агріколь Банк»	3 619
АТ «ПУМБ»	2 260
АТ «ПроКредит Банк»	2 932
АТ «Кредобанк»	1 394

*за даними офіційного сайту Фонду розвитку підприємництва станом на 13.12.2021 р. [5].

Необхідно звернути увагу що згідно пункту 9 статті 1 розділу 1 «Загальні положення» Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» встановлено загальний розмір ліміту державної допомоги згідно якого сума державної допомоги, що

надається для ММСП не може перевищувати за будь-який трирічний період суму еквівалентну 200 000,00 євро, визначену за офіційним валютним курсом встановленим Національним банком України (табл. 3).

Таблиця 3

Обсяг і структура кредитного портфелю за економічними видами діяльності за урядовою програмою «Доступні кредити 5-7-9%»

Види економічної діяльності	Обсяг наданих кредитів, млн грн	Структура, %
Сільське господарство	33 286	44
Торгівля	19 966	26
Промисловість	13 182	17
Послуги	6 027	8
Будівництво	2 075	3
Інші галузі	1 388	2
Всього	76 250	100

*за даними офіційного сайту Фонду розвитку підприємництва станом на 13.12.2021 р. [5].

Стримуючим фактором щодо залучення додаткових фінансових ресурсів є також діюча система страхування в аграрному секторі економіки. Державою неодноразово здійснювались спроби поживлення системи страхування ризиків в аграрному секторі економіки. Є сподівання на поживлення цього сегменту в результаті прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законів щодо удосконалення правового регулювання страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою», який набув чинності 24.07.2021 у відповідності із Законом України "Про страхування" (1996 рік) та **Законом України "Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою"** прийнятим ще у 2012 році. Основна мета прийняття зазначеного закону спрямована на регулювання відносин у сфері страхування сільськогосподарської продукції, що здійснюється з державною підтримкою, з метою захисту майнових інтересів сільськогосподарських товаровиробників, забезпечення стабільності виробництва в сільському господарстві, в т.ч. забезпечення стабільності фінансового стану і кредитоспроможності підприємств. Державна підтримка страхування сільськогосподарської продукції полягає в наданні з державного бюджету сільськогосподарським товаровиробникам грошових коштів у вигляді відшкодування до 60 відсотків вартості страхового платежу (страхової премії), нарахованого за договорами страхування [6] (табл. 4).

До речі, необхідно зазначити актуальність підготовки фахівців для страхових компаній обізнаних з особливостей ведення аграрного бізнесу, зокрема його технологій та економіки й фінансів, оскільки додатково до умов, визначених Законом України "Про страхування", у договорі страхування обов'язково зазначаються: кадастровий номер і площа земельних ділянок, зайнятих застрахованими культурами, або координати глобальної системи позиціонування (GPS - супутникової системи навігації) - при страхуванні врожаю; вид, порода, вікова група, санітарно-ветеринарний стан, ідентифікаційний номер (якщо це передбачено законодавством) тварини - при страхуванні сільськогосподарських тварин; вид, класифікація, умови розведення та показники вилову водних біоресурсів - при страхуванні живих водних ресурсів; кількість бджолосімей у вуликах, їх продуктивність, умови їх розведення - при страхуванні у бджільництві; прогнозований обсяг продукції (врожайність) в натурі та ціни, що використовуються для розрахунку страхової вартості вирощеної продукції; розмір франшизи; основні агротехнічні і технологічні заходи, які страхувальник зобов'язується виконати, а також механізм забезпечення відшкодування збитку, завданого страхувальникам внаслідок настання страхових випадків, у розмірі, порядку та на умовах, визначених законом.

Таблиця 4

Умови запровадження страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою

<p>1. Закон України «Про страхування» (1996 рік); 2. Закон України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» (2012 рік); 3. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення правового регулювання страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» (1601-ІХ від 01.07.2021)</p>	
<p>Регулювання відносин у сфері страхування сільськогосподарської продукції, що здійснюється з державною підтримкою, з метою захисту майнових інтересів сільськогосподарських товаровиробників і забезпечення стабільності виробництва в сільському господарстві, в т.ч. забезпечення стабільності фінансового стану і кредитоспроможності сільськогосподарських товаровиробників</p>	
Рослинництво	Тваринництво
<p>При страхуванні сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень до події належать загибель (втрата, пошкодження) застрахованих посівів (посадок), загибель (недобір, недоотримання) застрахованого врожаю, продуктів бджільництва, відхилення від значення показників (індексів), визначених страховиком і страхувальником у договорі страхування, інші події, передбачені договором страхування</p>	<p>При страхуванні сільськогосподарських тварин до події належать загибель (втрата, вимушений забій, травматичне пошкодження або захворювання) застрахованих сільськогосподарських тварин, інші події, передбачені договором страхування</p>
Страхові ризики:	Страхові ризики:
<p>1) сильні морози, заморозки, вимерзання, льодяна кірка; 2) сильний вітер (у тому числі ураганний вітер, шквал, смерч), пилова буря, град, удар блискавки та пожежі, спричинені блискавкою; 3) сильні дощі і зливи, тривалі дощі, повінь (паводок); 4) сильна спека, засуха (посуха), суховій, комплекс посушливих умов; 5) випрівання, вимокання, випирання, випадіння; 6) сель, лавина, земельний зсув; 7) землетрус та інші</p>	<p>1) інфекційні хвороби, пожежі, стихійне лихо; 2) нещасний випадок; 3) вимушений забій (стемпінг-аут) згідно з законодавством у зв'язку з проведенням заходів з боротьби з інфекційними хворобами тварин; 4) неможливість використання тварин за призначенням (для племінних тварин); 5) крадіжки та протиправні дії третіх осіб; 6) інші події, передбачені договором страхування.</p>
<p>Державна підтримка страхування сільськогосподарської продукції полягає в наданні з державного бюджету сільськогосподарським товаровиробникам грошових коштів у вигляді відшкодування до 60 відсотків вартості страхового платежу (страхової премії), нарахованого за договорами страхування</p>	
<p>Контролюючі органи: Національний банк України, Міністерство аграрної політики та продовольства України, Кабінет Міністрів України</p>	

Система оподаткування є одним із найважливіших елементів державного регулювання фінансового забезпечення аграрного сектора економіки, прямо впливаючи на рівень ефективності виробництва продукції та використання наявних фінансових ресурсів.

Результативність діяльності сільськогосподарських підприємств, забезпечення їх конкурентоспроможності, вирішення проблем соціально-економічного характеру, з якими пов'язано їх функціонування на пряму залежить від виваженості податкової політики.

Протягом останніх десятиліть державна податкова політика щодо виробників сільськогосподарської продукції неодноразово змінювалась в плані зменшення або збільшення податкового навантаження на виробників сільськогосподарської продукції, але майже жодного разу не була направлена на стимулювання інноваційного розвитку галузі, зокрема її матеріально-технологічного оновлення. Ключові зміни в державній податковій політиці щодо виробників сільськогосподарської продукції відбулися з прийняттям Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо ставки ПДВ при оподаткуванні операцій з постачання окремих видів сільськогосподарської продукції» № 1600-IX від 01.07.2021 р., який вступив в силу з 01.08.2021 року [7]. Згідно закону зменшено ставку ПДВ до розміру 14% на таку сільськогосподарську продукцію: пшениця, ячмінь, кукурудза, соєві боби, насіння свиріпи та ріпаку, насіння соняшнику. За законом залишається ставка ПДВ у розмірі 20% на сільськогосподарську продукцію: велика рогата худоба, свині, вівці, молоко незбиране, жито, овес, насіння льону, цукрові буряки. Необхідно зазначити різні підходи до оцінки такого рішення. Зі сторони сільськогосподарських товаровиробників будь яке зменшення податкових ставок це позитивний фактор, оскільки як відомо це пряме зниження податкового навантаження. Проте з точки зору питання державного стимулювання розвитку галузі таке рішення є недостатньо обґрунтованим, оскільки зниження податкової ставки відбулося за найбільш рентабельною групою сільськогосподарської продукції, в той час як саме виробництво продукції тваринництва, цукрових буряків, льонівиробництва потребують державної підтримки й стимулювання.

У свої публікаціях автор неодноразово заважував, що на найближчу перспективу пріоритетним напрямом має бути не збільшення податкового навантаження, а розширення напрямів фіскального простору на засадах створення рівних умов при оподаткуванні всіх товаровиробників сільськогосподарської продукції, які використовують сільськогосподарські угіддя з метою максимального наповнення бюджетів всіх рівнів, в першу чергу, бюджетів новостворених

об'єднаних територіальних громад. Суттєві зміни по цьому питанню передбачені у проекті Закону України № 5600 розглянутому у другому читанні «Про внесення змін до ПКУ та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень» від 02.06.2021 р. [8]. Саме у цьому законі передбачено застосування мінімального податкового зобов'язання на 1 га землі (мінімальної величини податкового зобов'язання зі сплати податків, зборів, платежів, пов'язаних з використанням земельних ресурсів та виробництвом й реалізацією сільськогосподарської продукції). Застосування такого показника на практиці, на нашу думку, дасть можливість створити рівні умови з оподаткування для всіх виробників сільськогосподарської продукції і збільшити обсяг податкових надходжень до усіх рівнів бюджетної системи.

Висновки. Враховуючі значний вплив державної фінансової політики на функціонування та розвиток аграрного сектору економіки необхідно чітко зазначити пріоритетні напрями такої політики. Зокрема до стратегічних цілей першого порядку можна віднести:

- формування системи державного фінансування, направленої на забезпечення продовольчої та екологічної безпеки і розвитку сільських територій;

- необхідність оновлення на якісно новій основі матеріально-технічної бази сільськогосподарських товаровиробників та переробної галузі, логістичної інфраструктури зберігання й реалізації сільськогосподарської продукції з метою розширення експортного потенціалу й освоєння нових ринків збуту;

Стратегічні цілі другого порядку:

- сприяння формуванню ефективної системи фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств, спрямованої на покращення доступу виробників до фінансових ресурсів на внутрішньому та зовнішньому фінансових ринках, шляхом запровадження інноваційних фінансових інструментів та стимулювання до використання сучасних форм спільного інвестиційного фінансування на засадах кооперації, державно-приватного партнерства та залучення міжнародних фінансових ресурсів інвестування на умовах гарантій;

- формування стимулюючої податкової політики, спрямованої на заохочення до оновлення основних засобів виробництва: в частині акумуляції ПДВ на спеціальних рахунках на оновлення основних засобів; спрямування сум відшкодування ПДВ від експортних операцій на капітальні інвестиції розвитку інфраструктури переробки та реалізації продукції; запровадження спеціальних податкових ставок (ПДВ, мито та акцизного податку) при імпорتنих операціях щодо ввезення сучасних технологій й обладнання для виробництва, переробки і зберігання сільськогосподарської продукції.

Список літератури:

1. Яцух О. О. Фінансове забезпечення сільськогосподарських підприємств: монографія / О. О. Яцух. – Мелітополь: Видавничий будинок ММД, 2018. – 467 с.
2. Наталія Білоусова. «Держпідтримка АПК – програми на 2021 рік: тваринництво, компенсація придбання с/г техніки, кредити, фермери, кооперативи, посуха, зрошення, органічна продукція, картоплярство» / AgroPolit / Електронний ресурс: [com/https://agropolit.com/spetsproekty](https://agropolit.com/spetsproekty)
3. Постанова КМУ «Про надання фінансової державної підтримки» № 28 від 24.01.2020 р. / Електронний ресурс: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>
4. Програма «Доступні кредити 5-7-9%» Офіційний сайт Фонду розвитку підприємництва./Електронний ресурс: <https://bdf.gov.ua/uk/informaciya-pro-rezultati-derzhavnoi-programi-dostupni-krediti-5-7-9>
5. Офіційний сайт Фонду розвитку підприємництва./ Електронний ресурс: <https://bdf.gov.ua/uk/informaciya-pro-rezultati-derzhavnoi-programi-dostupni-krediti-5-7-9>
6. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення правового регулювання страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» № 1601-IX від 01.07.2021 р. / Електронний ресурс: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1601-20an>
7. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо ставки ПДВ при оподаткуванні операцій з постачання окремих видів сільськогосподарської продукції» № 1600-IX від 01.07.2021 р. / Електронний ресурс: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1600-20>
8. Законопроект України «Про внесення змін до ПКУ та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень». № 5600 від 02.06.2021 р. / Електронний ресурс: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1

References:

1. Yatsukh O. O. (2018) Finansove zabezpechennia silskohospodarskykh pidpriemstv: monohrafiia. Melitopol: Vydavnychiy budynok MMD, 467 p.
2. Nataliia Bilousova. «Derzhpidtrymka APK – prohramy na 2021 rik: tvarynnytstvo, kompensatsiia prydbannia s/h tekhniky, kredyty, fermery, kooperatyvy, posukha, zroshennia, orhanichna produktsiia, kartopliarstvo». *AgroPolit*. URL: [com/https://agropolit.com/spetsproekty](https://agropolit.com/spetsproekty)
3. Postanova KМУ «Pro nadannia finansovoi derzhavnoi pidtrymky» № 28 vid 24.01.2020 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>
4. Prohrama «Dostupni kredyty 5-7-9%». Ofitsiinyi sait Fondu rozvytku pidpriemnytstva. URL: <https://bdf.gov.ua/uk/informaciya-pro-rezultati-derzhavnoi-programi-dostupni-krediti-5-7-9>
5. Ofitsiinyi sait Fondu rozvytku pidpriemnytstva. URL: <https://bdf.gov.ua/uk/informaciya-pro-rezultati-derzhavnoi-programi-dostupni-krediti-5-7-9>
6. Zakon Ukrainy «Pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy shchodo udoskonalennia pravovoho rehuliuвання strakhuвання silskohospodarskoi produktsii z derzhavnoiu pidtrymkoiu» № 1601-IKh vid 01.07.2021 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1601-20an>
7. Zakon Ukrainy «Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy shchodo stavky PDV pry opodatkuванні operatsii z postachannia okremykh vydiv silskohospodarskoi produktsii» № 1600-IKh vid 01.07.2021 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1600-20>
8. Zakonoproekt Ukrainy «Pro vnesennia zmin do PKU ta deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo zabezpechennia zba-lansovanosti biudzhetykh nadkhodzen». № 5600 vid 02.06.2021 r. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1.